

การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง มาลัยสูตร

ชนิดา เรืองจรูญ

1 0 ส.ย. 2547

178279

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตุลาคม ๒๕๔๖

ISBN 974 - 382 - 611 - 4

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์
ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์อวิช ปุณโณทก)

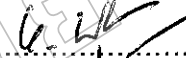
..... กรรมการ

(ดร. จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา)

..... กรรมการ

(ดร. สุภรางค์ อินทรารุณ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์อวิช ปุณโณทก)

..... กรรมการ

(ดร. จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา)

..... กรรมการ

(ดร. สุภรางค์ อินทรารุณ)

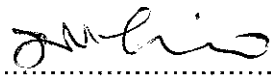
..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร มากแจ่ง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บุญร่วม ทิพพิศรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 31 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์
ระดับบัณฑิตศึกษา จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๔๕

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากผู้มีอุปการะคุณหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีมาโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์อวิช ปุณโณทก ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. จิตตภา สาระพัฒน์ก ไชยปัญญา และอาจารย์ ดร. ศุภรางค์ อินทรารุณ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สุภาพร มากแจ้ง และรองศาสตราจารย์ บุญร่วม ทิพหศี คณะกรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ยมโดยเพ็งพงศา ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณพระเทพชลธารมุนี เจ้าอาวาสวัดเครือวัลย์ จังหวัดชลบุรี, พระเทพปริยัติวิธาน เจ้าอาวาสวัดดาวดึงษาราม กรุงเทพมหานคร, พระมหาสงการ คณิสสุโร, พระมหาบุญเกิด ปญญาปวุฑฺฒิ, พระมหาอภิรักษ์ นิตฺยสุโข, อาจารย์ ดร. สมบัติ มั่งมีสุขศิริ, นายชุมพร นวลรัตน์ และนายชูบ ธิราชย์ วิทยาการผู้ให้ความรู้และความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบัน

ขอขอบคุณนายโกวิทย์ อุบลรัตน์ นางสาววิไล ธรรมวาจา นางสาวณัฐา คำชู และนางสาวธิดา รัตนพัลลภ กัลยาณมิตรผู้เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง รวมทั้งขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่มีได้เอ่ยนามถึงผู้ซึ่งให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ อันเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ชนิดา เรืองจรรณู

๔๒๙๑๐๔๔๘ : สาขาวิชา : ภาษาไทย ; ศศ.ม. (ภาษาไทย)

คำสำคัญ : มาลัยสูตร, การศึกษาเชิงวิเคราะห์

ชนิดา เรื่องจรูญ : การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง มาลัยสูตร (A CRITICAL STUDY OF THE MĀLAISŪTRA) อาจารย์ที่ปรึกษา : รัชช ปุณโณทก, ศศ.ม. (จารึกภาษาไทย),

จิตตภา สารพัตติก ไชยปัญญา, Ph.D. (Sanskrit). ๒๔๐ หน้า. ISBN ๙๗๔ - ๓๙๒ - ๖๑๑ - ๔

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวรรณกรรมเรื่องมาลัยสูตร ฉบับเลขที่ จบ.บ. ๒๔๓/๑ - ๕ จากต้นฉบับโบราณ จารด้วยอักษรขอม ภาษาบาลีและภาษาไทย ที่ค้นพบจากหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัดจันทบุรี

เนื้อหาของวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น ๕ บท บทที่ ๑ เป็นบทนำ กล่าวถึงความสำคัญของเรื่องที่จะวิจัย วัตถุประสงค์ ประโยชน์ ขอบเขต ข้อตกลงเบื้องต้น นิยามศัพท์ วิธีดำเนินการวิจัย และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ ๒ กล่าวถึงต้นฉบับเรื่องมาลัยสูตร ประวัติของพระมาลัยในพุทธศาสนา ประวัติความเป็นมาของเรื่องพระมาลัย ตัวอักษรและอักษรวิธึ บทที่ ๓ กล่าวถึง เนื้อหา ลักษณะคำประพันธ์ ตัวละคร กลวิธีการประพันธ์ ฉาก และการใช้ถ้อยคำ ภาษา บทที่ ๔ กล่าวถึงการเทศน์เรื่องมาลัยสูตร หลักคำสอน ความเชื่อ อิทธิพลของมาลัยสูตรทางด้านจิตกรรม ประเพณีและพิธีกรรม และบทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลของการศึกษาพบว่า เรื่องมาลัยสูตรเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่เคยมีชื่อเสียงมากในแถบภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย เพราะพบต้นฉบับคัมภีร์โบราณอักษรขอมจำนวนมากในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียง นอกจากนั้นวรรณกรรมเรื่องมาลัยสูตร ฉบับหอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัดจันทบุรี ยังเป็นฉบับที่มีเนื้อหาที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างไปจากเรื่องพระมาลัยฉบับอื่น ใช้รูปแบบการดำเนินเรื่องด้วยการยกคาถาภาษาบาลีแล้วแปลเป็นภาษาไทยในเชิงปุจฉาวิสัชนา ทำให้เป็นเรื่องที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบสาระของเรื่องมาลัยสูตรสอนให้คนละเว้นจากความชั่ว หมั่นทำความดี และอบรมจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นการสร้างสมบุญบารมี อันจะเกื้อหนุนให้เกิดทันศาสนาพระศรีอาริย์ ปัจจุบันมีพระภิกษุที่วัดดาวดึงษารามนำวรรณกรรมเรื่องมาลัยสูตรมาใช้ร่วมกับเรื่องพระมาลัยกลอนสวด จึงกลายเป็นการเทศน์มาลัยสูตรแบบแทรกการสวดลำนำ ซึ่งทำให้ผู้ฟังสนุกสนานและเข้าใจคำสั่งสอนได้ง่าย นอกจากนี้เรื่องมาลัยสูตรยังเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของพุทธศาสนิกชนทางด้านความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม นรกสวรรค์ และศาสนาพระศรีอาริย์ ทั้งยังเป็นเรื่องที่มีอิทธิพลในการก่อให้เกิดงานจิตกรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ของไทย

42910448 : MAJOR : THAI LANGUAGE : M.A. (THAI)

KEYWORD : THE MĀLAISŪTRA, A CRITICAL STUDY

CHANIDA RUENGJAROON : A CRITICAL STUDY OF THE MĀLAISŪTRA.

THESIS ADVISORS : DHAWAJ POONOTOKE. M.A. (EPICGRAPHY), CHITTAPA

SARAPANUKE CHAIPANYA. Ph.D. (SANSKRIT). 240 P. ISBN 974 – 382 – 611 – 4

The purpose of this research was to study the Mālaisūtra number, ๑๒.๒. 283/1-5.

The original writings of the Mālaisūtra were inscribed on palm – leaves (Bai – lān) in Khom letters, discovered in Chantaburi National library of Thailand. Other purposes of this study were to conserve and propagate traditional Buddhist literature.

This thesis consists of five chapters. An introduction, mentioning objectives the method of study, the scope of the study, the review of literature and expected benefits from the research are presented in the first chapter. The second chapter presents the manuscripts of the Mālaisūtra, life story of Phra Mālai in Buddhism, the historical background of the Mālaisūtra, the characteristics of inscribed letters. The third chapter is devoted to the contents of story, literary styles of writings, characters, scenes and techniques of composition. In the forth chapter, the preaching, teaching, beliefs and influence of the Mālaisūtra on paintings, traditions and religious ceremony are analysed and discussed. The last chapter deals with the conclusions and suggestions for the further research.

The results of study revealed that the Mālaisūtra was famous and popular traditional Buddhist literature in the Eastern Thailand because we found many original palm-leaves (Bai - lān) in the Middle and Eastern Thailand. Moreover, we found that the contents and literary styles of writings of this Mālaisūtra version found in Chantaburi National library of Thailand were different from the other versions in some details. In this Mālaisūtra version, the Pāli - Gāthās and Thai translation were used in the form of requests and replies for describing the story. Therefore, this version of the Mālaisūtra has its own style. However, for the other versions, the theme of this Mālaisūtra teaches people to refrain from evil deeds, to make the virtue and drill pure spirit for making the merit which will bear the result for being in the Śrī - Ārya Age. Nowadays, this version of the Mālaisūtra is chanted along with the Mālai – Klawn – Suad by some monks of the Daowadeungsārām temple. This style of chanting makes people enjoy and understand the teaching easily. Furthermore, the Mālaisūtra has a lot of influence on the minds of Thai Buddhists believing in the Law of Karma, Narok and Sawan (hell and heaven) and the Śrī - Ārya Age. The Mālaisūtra also influences Thai paintings, traditions and ceremonies.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๑
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๓
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
๑ บทนำ.....	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	๖
ขอบเขตของการวิจัย.....	๖
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	๖
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๗
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒ ภูมิหลังเรื่องพระมาลัย.....	๑๖
ต้นฉบับเรื่อง มาลัยสูตร.....	๑๖
ประวัติของพระมาลัยในพุทธศาสนา.....	๑๙
ประวัติความเป็นมาของเรื่องพระมาลัย.....	๒๑
มาเลย์ยเทวทูตเถรวัตถุ.....	๒๒
พระมาลัยคำหลวง.....	๒๕
พระมาลัยกลอนสวด.....	๒๘
มาลัยหมั้นมาลัยแสน.....	๓๐

บทที่

หน้า

มาลัยต้นมาลัยปลาย.....	๓๑
มาลัยสูตร	๓๑
ตัวอักษรและอักษรวิธีในต้นฉบับเรื่อง มาลัยสูตร	๓๕
ลักษณะตัวอักษร.....	๓๕
อักษรวิธีอักษรขอม.....	๔๑
การให้เครื่องหมายต่าง ๆ.....	๔๙
๓ เนื้อหาและรูปแบบของวรรณกรรมเรื่อง มาลัยสูตร.....	๕๔
เนื้อหาของเรื่อง มาลัยสูตร.....	๕๔
ลักษณะคำประพันธ์เรื่อง มาลัยสูตร.....	๖๙
ลักษณะคำประพันธ์แบบร้อยแก้ว.....	๖๙
ลักษณะคำประพันธ์แบบร้อยแก้วที่มีสัมผัสคล้ายร้อย.....	๗๑
ตัวละครในเรื่อง มาลัยสูตร	๗๖
พระมาลัย.....	๗๖
พระยายม.....	๗๙
กระทาชาย.....	๘๐
พระอินทร์.....	๘๑
พระศรีอริยเมตไตรย.....	๘๕
กลวิธีการประพันธ์ในเรื่อง มาลัยสูตร	๘๙
การเปิดเรื่อง.....	๘๙
การดำเนินเรื่อง.....	๘๙
การปิดเรื่อง.....	๙๙
ฉากในเรื่อง มาลัยสูตร.....	๑๐๑
นรก.....	๑๐๑
โลกมนุษย์.....	๑๐๒
สวรรค์.....	๑๐๔
การใช้ถ้อยคำภาษาในเรื่อง มาลัยสูตร.....	๑๐๖
การใช้ภาษาปาก.....	๑๐๖

บทที่

หน้า

การใช้คำซ้อน.....	๑๐๙
การใช้ภาษาที่สื่อน้ำเสียงของตัวละคร.....	๑๑๑
๔ ความสำคัญของเรื่อง มาลัยสูตร ต่อบทวิชาวพุทธ.....	๑๑๕
การเทศน์วรรณกรรมเรื่อง มาลัยสูตร	๑๑๖
ประวัติความเป็นมาของการเทศน์มาลัยสูตรแบบแพรวการสวดลำนำ.....	๑๑๖
การประยุกต์ใช้วรรณกรรมเรื่อง มาลัยสูตร	๑๑๘
ลำดับการเทศน์และการสวดลำนำ.....	๑๒๒
โอกาสในการเทศน์มาลัยสูตร.....	๑๒๖
หลักคำสอนที่ปรากฏในเรื่อง มาลัยสูตร	๑๒๗
ทาน.....	๑๒๘
ศีล.....	๑๒๙
รัตนะ ๓ หรือ พระรัตนตรัย.....	๑๓๐
ไตรลักษณ์.....	๑๓๒
อริยมรรค.....	๑๓๔
ความเชื่อที่ปรากฏในเรื่อง มาลัยสูตร	๑๓๖
ความเชื่อเรื่องกรรม.....	๑๓๖
ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์.....	๑๔๔
ความเชื่อเรื่องศาสนาพระศรีอาริย์.....	๑๔๘
อิทธิพลของเรื่อง มาลัยสูตร ต่อบทจิตกรรม ประเพณีและพิธีกรรม	๑๕๒
จิตกรรม.....	๑๕๒
ประเพณีและพิธีกรรม.....	๑๕๘
๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	๑๖๓
สรุปผลการวิจัย.....	๑๖๔
ข้อเสนอแนะ.....	๑๖๕

บทที่

หน้า

บรรณานุกรม.....	๑๖๖
ภาคผนวก.....	๑๗๒
ภาคผนวก ก.....	๑๗๓
ภาคผนวก ข.....	๑๘๐
ภาคผนวก ค.....	๒๓๗
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	๒๔๐

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ รูปพยัญชนะที่ปรากฏในต้นฉบับใบลานเรื่อง มาลัยสูตร.....	๓๕
๒ รูปสระที่ปรากฏในต้นฉบับใบลานเรื่อง มาลัยสูตร.....	๓๘
๓ รูปวรรณยุกต์ที่ปรากฏในต้นฉบับใบลานเรื่อง มาลัยสูตร.....	๔๐
๔ ตัวเลขที่ปรากฏในต้นฉบับใบลานเรื่อง มาลัยสูตร.....	๔๑
๕ ความแตกต่างทางด้านเนื้อหาในภาคกรรณของวรรณกรรมเรื่องพระมาลัยฉบับต่าง ๆ...	๕๖
๖ ความแตกต่างทางด้านเนื้อหาในภาคโลกมนุษย์ของวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย ฉบับต่าง ๆ.....	๕๙
๗ ความแตกต่างทางด้านเนื้อหาในภาคสวรรค์ของวรรณกรรมเรื่องพระมาลัย ฉบับต่าง ๆ.....	๖๑

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติตอนมารผจญที่วัดราชสิทธิารามวรมหาวิหาร...	๑๕๓
๒ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องไตรภูมิที่วัดจักรวรรดิราชาวาสวรมหาวิหาร.....	๑๕๔
๓ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องไตรภูมิตอนกล่าวถึงแดนนรกที่วัดดุสิตาราม.....	๑๕๔
๔ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยตอนพระมาลัยสนทนากับพระอินทร์ ที่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร.....	๑๕๕
๕ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมาลัยตอนพระมาลัยเสด็จโปรดสัตว์นรก ที่วัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร.....	๑๕๖
๖ ภาพจิตรกรรมฝาผนังบริเวณมุมนั่งทั้งสองข้างด้านหน้าพระประธานในพระอุโบสถ ที่วัดหงส์รัตนาราม.....	๑๕๗
๗ ตาลปัตรภาพพระมาลัย สมบัติของวัดดาวดึงษาราม.....	๑๕๗
๘ บรรยายลักษณะพระเทพปริยัติวิธานเทศน์มาลัยสูตร.....	๒๓๘
๙ บรรยายลักษณะพระมหาทั้ง ๔ รูปสวดลำน้า.....	๒๓๘
๑๐ บรรยายลักษณะฟังเทศน์มาลัยสูตรแบบแทรกการสวดลำน้า.....	๒๓๙